

АНАЛИЗА ЕФЕКТА
НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА
ЗАКОНА О ДУАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

Закон о дуалном образовању ступио је на снагу у новембру 2017. године (Службени гласник Републике Србије, 101/17) док је његова примена почела школске 2019/2020 године. Разлози за одложену примену Закона леже у чињеници да је било неопходно осигурати да се испуне сви предуслови за квалитетну примену Закона о дуалном образовању и да се кроз континуирано праћење процени у којим областима је потребно урадити измене и допуне закона како би се осигурала одрживост дуалног образовања у Србији.

Закон о дуалном образовању дефинише дуално образовање као модел реализације наставе у систему средњег стручног образовања и васпитања у коме се кроз теоријску наставу и вежбе у школи и учење кроз рад код послодавца, стичу, усавршавају, односно изграђују знања, вештине, способности и ставови (тј. компетенције) у складу са стандардом квалификације и планом и програмом наставе и учења.

Законом су регулисани садржај и начини за остваривање дуалног образовања, узајамна права и обавезе ученика, родитеља, школа и послодаваца, материјално и финансијско обезбеђење ученика као и друга питања од значаја за дуално образовање.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја (МПНТР) има кључну улогу у увођењу и спровођењу дуалног образовања док је Привредна комора Србије (ПКС) главни партнер и према овом Закону обрађује поверене послове (акредитација компанија, вођење регистра послодаваца, информисање послодаваца и њихово заступање приликом доношења стратешких докумената...).

Постигнути резултати у периоду од усвајања Закона о дуалном образовању до 2019. године

У току 2018. и 2019. године усвојено је и неколико кључних подзаконских аката који ближе регулишу одређене делове дуалног образовања чиме су главни елементи за изградњу система дуалног образовања успостављени (нпр. Правилник о програму обуке, ближим условима и другим питањима од значаја за полагање испита за инструктора, Правилник о начину распоређивања ученика за учење кроз рад, правилник о ближим условима, начину рада, активностима и саставу Тима за каријерно вођење и саветовање у средњој школи која реализује образовне профиле у дуалном образовању, Правилник о организацији, саставу и начину рада Комисије за проверу испуњености услова послодаваца за извођење учења кроз рад, Правилник о висини трошкова обуке и полагања испита за инструкторе).

Поред Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Привредне коморе Србије као главних актера у развију и имплементацији дуалног образовања, Закон о дуалном образовању је чланом 40. предвидео успостављање **Комисије за развој и спровођење дуалног образовања (Комисија)**. У складу са наведеним Влада Републике Србије је 18. јануара 2018. године образовала Комисију. Задаци Комисије су да координира активности у спровођењу дуалног образовања на основу захтева тржишта рада на националном нивоу и врши надзор над квалитетом реализације средњег стручног образовања које се обавља по моделу дуалног образовања са циљем трогодишњег вредновања остварених резултата. Трогодишње вредновање имплементације дуалног образовања треба да изнедри препоруке ресорном министарству за даљи развој дуалног образовања. Комисија у складу са Пословником о раду доноси смернице препоруке, предлоге које упућује ресорном министарству и Привредној комори Србије на разматрање а све у циљу унапређивања дуалног образовања. Чланови Комисије су представници Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Привредне коморе Србије, Владе Републике Србије, Сталне конференције градова и општина, представници школа, послодаваца и др Урсула Ренолд шеф одељења за истраживање образовних система Швајцарског економског института (КОФ) при Федералном институту за технологију у Цириху као експертска подршка Комисији али и МПНТР и ПКС у креирању образовних политика у области дуалног образовања.

У оквиру пројекта Швајцрске агенције за развој и сарадњу „Подршка у развоју и успостављању Националног модела дуалног образовања“ који системски подржава Комисију и МПНТР у креирању квалитетног и одрживог дуалног образовања креиран је **Мастер план имплементације Закона о дуалном образовању (Мастер план)**. Мастер план представља инструмент којим се подржава процес планирања и остваривања реформских процеса и садржи релевантне информације за спровођење реформских процеса. Овај документ се на годишњем нивоу допуњује резултатима из истраживања, подацима о изменама у законској регулативи и другим информацијама од значаја за унапређивање квалитета дуалног образовања. Сврха Мастер плана је координација свих активности које се односе на спровођење Закона о дуалном образовању у Србији. Овај стратешки документ припада Комисији и служи јој као алат за праћење и координацију реформских процеса. Мастер план садржи и анализу ризика која у овом тренутку препознаје 19 ризика који представљају претњу квалитетном дуалном образовању.

Комисија је од оснивања одржала 11 седница на којима је дискутовано о процесу имплементације дуалног образовања, ризицима са којима се школе, послодавци, Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Привредна комора Србије суочавају током имплементације дуалног образовања и могућностима за њихово превазилажење. На састанцима Комисије доношене су одлуке о препорукама и предлозима који су упућивани МПНТР на разматрање.

Истраживачки резултати у Србији

Немачка агенције за међународну сарадњу (GIZ)¹ спровела је истраживање „GIZ VET Први извештај о анализи података о процени утицаја“ које је имало за циљ да испита ефекат модернизације профила на квалитет исхода образовања, радни статус и квалитет послова запослених. У истраживању је учествовало 208 ученика који су уписали један од профила који су у оквиру ГИЗ пројекта модернизовани у складу са потребама привреде (бравар-заваривач, електричар, индустријски механичар) 2015/2016 године и завршили школу у мају 2018. године. Анализа је показала да ученици који су завршили један од наведена три профила су чешће у поређењу са својим вршњацима који су уписивали профиле који нису модернизовани налазили први посао у компанији у којој су похађали учење кроз рад током школовања. Међу запосленим ученицима, ученици који су похађали модернизоване профиле зарађивали су већу плату од својих вршњака. Они су чешће наводили да у свом тренутном послу користе знање и вештине стечене током средњошколског образовања. Коначно, постоје докази да су ученици који су завршили један од дуалних профила чешће имали посао који је у вези са њиховим образовним профилем у ССОВ. Такође, они су оцењивали квалитет образовања нешто боље у односу на своје вршњаке.

У истраживању Европске фондације за обуку (ETF)² из 2018. године у којој је учествовао репрезентативан узорак школа, ученика и компанија, процењиван је квалитет учења кроз рад. Резултати показују да је чак 60% представника послодаваца рекло да постоји велика вероватноћа да запосле најбоље ученике након завршетка формалног образовања, док би чак 90% њих наставило сарадњу са школама у имплементацији учења кроз рад. Представници послодаваца сматрају да учење кроз рад позитивно утиче како на развој стручних компетенција ученика тако и на развоја меких вештина и да утиче на повећање запошљивост младих. Представници школа као и представници компанија сматрају да учење кроз рад позитивно утиче на развој стручних компетенција. Већина представника школа сматра да ученици који су реализовали учење кроз рад у компанији имају веће шансе да нађу посао у поређењу са ученицима који нису учествовали у учењу кроз рад.

Чак 85% ученика је задовољно одабиром профила које су уписали и мисле да су донели праву одлуку. Већина њих сматра да учење кроз рад у компанији доприноси развоју самопоуздања (65%), развоју вештина за рад у тиму (72%), развоју осећаја одговорности (58%) и мотивације за учењем (52%).

Подаци о броју школа и ученика укључених у дуално образовање

Према подацима Министарства просвете, науке и технолошког развоја из септембра школске 2019/2020. године, укупно 72 средње стручне школе реализују један или више дуалних образовних профила од укупно 35 дуалних образовних профила за ову годину. Прелиминарни подаци о упису ученика у средње школе у 2019/2020. години показују да је око 2600 ученика уписало први разред по дуалном моделу образовања. Укупно у свим разредима у дуално образовање похађа око 7000 ученика у 104 школе на 37 дуалних образовних профила.

---

¹ Lara Lebedinski i Jonathan Stoterau (2019). GIZ VET Prvi izveštaj o analizi podataka o proceni uticaja

² European Training Foundation (2018), Reviewing the quality of work based learning in initial VET in Serbia

Према подацима Привредне коморе Србије, до сада је око 400 компанија акредитовано или је у поступку акредитације са 953 лиценцирана инструктора.

Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Досадашња примена закона показала је поједине недостатке за које се очекује да буду решени предложенима изменама и допунама Закона о дуалном образовању.

Недостаци су примећени у:

- начину на који је дефинисано време у које може да се реализује учење кроз рад што је представљало проблем када учење кроз рад почиње раније, нпр. за образовни профил пекар.
- поступку који се односе на укључивање послодаваца и школа у дуално образовање (члан 7. Закона)
- недовољној видљивости дуалних образовних профила при упису која касније може да утиче на распоређивање учника на учење кроз рад (члан 7 Закона)
- услову за акредитацију послодаваца који се односи на достављање доказа о неосуђиваности директора компаније који практично ни на који начин не учествује у реализацији учења кроз рад, осим што потписује уговоре уколико неки други запослени није за то овлашћен (члан 11 Закона)
- роковима за спровођене акредитације и саставу комисије која утврђује испуњеност услова за учење кроз рад (члан 12 Закона)
- непостојању норме која обавезује послодавца да обавести Привредну комору о раскиду уговора о дуалном образовању без обзира на то ко је иницирао раскид уговора (чл. 18 и 19 Закона)
- непостојању решења за ученика да заврши средње образовање уколико се не могу обезбедити други начини за учење кроз рад предвиђени Законом (чл. 20. и 26. Закона)
- непостојању правног основа да послодавац уколико нема могућности да свом запосленом додели послове инструктора за учење кроз ангажује друго лице да буде инструктор (члан 29. Закона)
- саставу комисије за обуку инструктора, где је пракса показала да Привредна комора има потешкоћа са ангажовањем члана комисије који је у Закону дефинисан као „стручњак за одговарајућу област рада“ (члан 30. Закона)
- ограничавајућа норме у погледу начина на који се обезбеђује превоз и осигурање за ученике на учењу кроз рад (члан 33. Закона)
- неуређено на који начин лица која могу да се пријаве за испит за лиценцу (која су била радном односу код послодавца или самостално обавља делатност, а која су до ступања на снагу Закона учествовала у спровођењу практичне наставе у средњем стручном образовању) доказују да могу да остваре ово право (члан 39 Закона).

Која промена се предлаже?

У члану 6. Закона, предлаже се измена која би омогућила да ученици обављају учење кроз рад од 6 часова ујутро, што досадашњим решењем није било могуће. На овај начин адекватно би се одговорило на потребе ученика који похађају дуалне образовне профиле код којих је важан чинилац време, нпр. за образовни профил пекар. Како не би било злоупотребе, јасно је назначено да је забрањено реализовати учење кроз рад ноћу, од 22 до 3 часова ујутро.

У члану 7. Закона, предложене су допуне којима се прописује поступак за укључивање послодаваца у дуално образовање и праћење тог поступка, како од Привредне коморе тако и од Министарства. Послодавац започиње поступак тако што даје изјаву о укључивању у дуално образовање, која обавезно садржи назив послодавца, седиште, матични број, образовни профил, број ученика који може да прими на учење кроз рад, општину и место извођења учења кроз рад и предлог школе која реализује тражени образовни профил. Изјава се доставља Привредној комори најкасније до 30. новембра календарске године за наредну школску годину. Привредна комора доставља Министарству план за укључивање послодаваца у дуално образовање за наредну школску годину по школама и образовним профилима, најкасније до 14. фебруара текуће године за наредну школску годину. На тај начин, Министарство ће пре објављивања конкурса за упис ученика у први разред средње школе за наредну школску годину имати релевантне податке о послодаваца, школама и броју места за учење кроз рад код послодавца. Те податке користиће и школске управе приликом израде локалног плана уписа ученика у средње школе. Увођењем изјашњавања ученика за дуалне образовне профиле пре обављања завршног испита омогућава се да се на ове профиле упишу ученици којима је то прва жеља. То практично значи да ће места за која се ученици пријаве у дуалним профилима бити чувана за те ученике и тек у случају да се не упишу на изабане профиле, ова места ће бити доступна и за друге ученике којима тај образовни профил није био међу првим жељама. На тај начин осигурава се да дуалне образовне профиле упишу пре свега деца којима је тај профил прва жеља. Правилником о упису ученика у средњу школу, који се доноси у складу са Законом о средњем образовању и васпитању, министар ће ближе уредити овај поступак.

У члану 11. Закона извршена је измена тако што је одредба о некажњивости за инструктора пребачена у члан 29. Закона а када је у питању директор компаније, ова одредба се више не примењује. У досадашњој примени закона Привредна комора је указала да се велики број послодаваца жалио на обавезу да директор прибавља овакву потврду јер поред тога што директор нема контаката са ученицима, то изискује непотребне трошкове за послодавца али пре свега трошења времена директора. То је према подацима Привредне коморе одвратило од учешћа неке од компанија чији су директори страни држављани јер је њима још теже да прибаве овакав документ.

У члану 12. Закона измењен је рок у којем се послодавци пријављују Привредној комори за тако да се усклади са роком за достављање изјаве о спремности за укључивање у дуално

образовање. Такође, прецизиран је састав Комисије коју образује Привредна комора, а која утврђује да ли послодавац испуњава услове за учење кроз рад.

У чл.18 и 19 Закона додате су одредбе којима се прописује рок у којем послодавац обавештава Привредну комору о раскиду уговора о дуалном образовању са школом, што је важно због Регистра уговора о дуалном образовању који Привредна комора води.

У чл 20. и 26. Закона додате су одредбе којима се ученицима обезбеђује завршетак средњег образовања уколико претходно није могуће да школа обезбеди да се учење кроз рад обави код другог послодавца, као и ако ти нису могли да обезбеде ни Привредна комора ни Министарство.

У члану 29. Закона предложена је допуна тако да инструктор може да буде и лице које није запослено код послодавца, а које испуњава услова прописане Законом. На овај начин олакшава се да послодавац обезбеди довољан број инструктора у случајевима када нема услова да неке од својих запослених додели додатна задужења, или када запослени који је инструктор напусти тог послодавца. У овом члану је додата одредба о некажњивости за инструктора.

У члану 30. Закона предложено је да се уместо „стручњака за одговарајућу област рада“, у Комисију именује представник Привредне коморе. Осим чињенице да појам стручњак за одређену област рада није довољно прецизан и да је због тога било проблема у налажењу таквих лица, након доношења програма обуке за инструктора³, постало је јасно да такво лице у Комисији и није неопходно. Наиме, програм обуке за инструктора подразумева пре свега методолошку припремљеност кандидата за реализацију учења кроз рад, и у том смислу представник Привредне коморе може да обави ту улогу подједнако добро као и стручњак за одређену област рада.

У члану 33. Закона предложена је допуна којом се омогућава да се обезбеђење трошкова за превоз ученика до места где се реализује учење кроз рад и осигурања за случај повреде на учењу кроз рад могу обезбедити и на други начин. Односно, омогућено је да уколико су превоз и осигурање већ обезбеђени за ученика послодавац не мора да их сноси и тако практично поново плаћа за нешто што је већ плаћено. У пракси је било локалних самоуправа које су обезбедиле трошкове превоза за све ученике основних средњих школа, без обзира на удаљеност, као и трошкове осигурања. У тим ситуацијама иако су и превоз и осигурање били обезбеђени, послодавци су били дужни да поново сnose те трошкове. Предложеним решењем гарантује се да ће превоз и осигурање за ученике на учењу кроз рад бити обезбеђени, али се омогућава да те трошкове не мора да сноси послодавац уколико су превоз и осигурање на други начин обезбеђени.

У члану 39. Закона предложено је лица која су у својству запосленог у компанији учествовала у реализацији практичне наставе до ступања на снагу Закона о дуалном образовању могу да се пријаве за лиценцу за инструктора уколико доставе доказ да су

---

³ Правилник о програму обуке за инструктора као и ближи услови и друга питања од значаја за полагање испита за инструктора („Службени гласник РС“, број 70/18)

прошла обуку чији програм одговара програму обуке за инструкторе. На тај начин омогућено је да Привредна комора, уколико лица нису стекла све компетенције које се траже од инструктора, организује додатну проверу ових кандидата.

Циљне групе ће утицати предложена промена?

Промене предложене Нацртом закона о изменама и допунама Закона о дуалном образовању имаће утицаја на следеће групе:

1) ученике

- ученици којима је прва жеља да упишу дуалне образовне профиле моће да се изјасне пре обављања завршног испита у основној школи и тако обезбеде себи место за жељени профил након завршеног испита
- ученици ће бити обезбеђено да заврше средње образовање у случајевима када се због раскида уговора о дуалном образовању школа нема могућности да за ученике организује учење кроз рад код другог послодаца, нити у сарадњи са Привредном комором и Министарством

2) школе

- због ранијег пријављивања ученика за дуалне профиле, школе ће морати интензивније да планирају активности каријерног вођења и саветовања у сарадњи са основним школама које како би се ученици благовремено упознали са понудом дуалних профила

3) послодавце

- послодавци ће практично паралелно са изјавом о спремности да се укључе у дуално образовање подности и захтев за акредитацију код Привредне коморе
- у случајевима када су превоз и осигурање ученика већ обезбеђени на други начин нпр. преко јединице локалне самоуправе, послодавци неће морати да сnose те трошкове
- моћи ће лакше да обезбеде инструкторе у случају када не могу својим запосленима да дају додатна задужења или када инструктор напусти тог послодавца
- учење кроз рад за специфичне образовне профиле, нпр. пекар и код којих реално радно окружење подразумева рад у ранијим јутарњим часовима моћи ће да се реализују од 6 часова ујутро

4) Привредну комору Србије

- једноставније и брже ће образовати комисије за проверу услова за акредитацију послодаваца и комисије за инструкторе
- прављењем плана о спремности послодаваца да се укључе у дуално образовање на нивоу целе државе, повећавају се могућности за укључивање у дуално образовање јер се на једном месту добија понуда свих послодаваца заинтересованих за дуално образовање по образовним профилима

- моћи ће да организује испит за лиценцу за лица из члана 39. Закона за које се на основу доказа о обуци утврди да нису стекли све компетенције које су прописане програмом обуке за инструкторе
- захваљујући обавези да о раскиду уговора о дуалном образовању достављају обавештење, Привредна комора ће имати ажурне подтаке о укључености послодаваца у учење кроз рад

5) Министарство просвете, науке и технолошког развоја

- захваљујући плану о спремности послодаваца за укључивање у дуално образовање, Министарство ће моћи боље да планира упис и да укључи школе које можда послодавци нису препознали а које имају одговарајуће профиле и којим локалним срединама постоји заинтересованост ученика
- пријављивање ученика пре обављеног завршног испита омогући ће Министарству да преко Правилника о упису ученика у средњу школу уреди начин на би се избегла ситуација да се на дуалне профила распоређују ученици којима је то 10, 15 или 20 жеља на штету уместо да се на њих упишу ученици којима је то прва жеља

Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Истраживања у другим државама показују да дуално образовање постиже боље исходе него класични систем средњег стручног образовања, нарочито имајући у виду тржиште рада за младе (нпр. Bolli, Egg, & Rageth, 2017⁴). Дуално образовање, пракса и учење кроз рад представљају препоруке за политике за средње стручно образовање од стране OECD-а (OECD, 2015) и UNESCO-а (UNESCO, 2015). Европски центар за развој стручних обука Европске уније (CEDEFOP) такође истиче да “повећање удела учења кроз рад у свим програмима стручног образовања“ представља главни правац развоја у будућности средњег стручног образовања (CEDEFOP, 2018). Швајцарска конфедерација, Савезна република Немачка, Република Аустрија само су неке од земаља Европе у којима постоји јасно дефинисана разлика између „школског система“ средњег стручног образовања и дуалног образовања.

Када су у питању конкретне промене које су предмет измена и допуна Закона о дуалном образовању оне немају за пример решења у другим државама већ су резултат праћења потреба развоја домаћег модела дуалног образовања.

Кључна питања за утврђивање циљева

---

⁴ Bolli, Egg, & Rageth, (2017), Meet the need – The role of vocational education and training for the youth labour market. DOI:10.3929/ethz-a-010869230

Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доведе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Овим изменама допунама остварују се следећи циљеви:

- боља координација између Привредне коморе и Министарства на планирању и спровођењу уписа ученика у дуалне образовне профиле
- ефикасније спровођење поступка акредитације послодаваца и лиценцирања инструктора у дуалном образовању

На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

Учинак предложених мера мериће се у према следећим показатељима:

Показатељ	Почетна вредност (2019)	Међурезултат (2021)	Циљна вредност (2022)
Број ученика	2.600	5.500	7.500
Број акредитованих компанија за реализацију учења кроз рад	75 (325 у поступку акредитације)	700	900

Извор провере података о броју ученика је Министарство просвете, а очекује се да ће се до циљане вредности успоставити и бити функционалан Јединствени информациони систем просвете, тако да ће сви подаци бити јавно доступни, у складу са Законом о основама исстема образовања и васпитања.

Извор провере за послодавце је Регистар Привредне коморе Србије.

Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „status quo” опција?

Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Проблеми који су уочени у реализацији Закона о дуалном образовању не могу се решити без измене Закона. Радна група која је сачинила Нацрт закона о изменама и допунама закона је, на основу конкретних препорука Комисије за развој и спровођење дуалног образовања и Привредне коморе. У том смислу Радна група је предложила мере којима се унапређује одрживост дуалног образовања у односу на класичан модел реализације наставе и повећава ефикасност поступка акредитације послодаваца и лиценцирања инструктора.

Због временског ограничења за припрему нацрта закона који треба да се примењује почев од наредне школске године заједно са изменама Закона о средњем образовању и васпитању нису разматране друге мере.

„*Status quo*” опција није разматрана јер је досадашња примена Закона указала да се уочени проблеми не могу решити применом важећих решења.

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Изабрана опција неће имати ефекта за буџет ни средњорочни ни дугорочно.

Кључна питања за анализу економских ефеката

Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Послодавци који реализују образовне профиле код којих реални радни услови подразумевају рад у ранијим јутарњим часовима (пекар) моћи ће да организују учење кроз рад од 6 ујутро, али не и у времену ноћног рада од 22-6 часова.

Привреда, односно послодавци који учествују и који ће учествовати у реализацији дуалног образовања имаће користи од ефикаснијег процеса одабира образовних профила, школа и планирања уписа ученика (чл. 7. Закона).

Такође, послодавци ће моћи једноставније да лиценцирају инструкторе и као и да брже обезбеде нове инструкторе уколико за тим буде постојала потреба (чл. 11, 12, 29. и 30. и 39. Закона).

Корист у виду умањења непотребних трошкова ће имати они послодавци који учествују и који ће учествовати у дуалном образовању у оним јединицама локалне самоуправе које ће сносити трошкове превоза ученика до места учења кроз рад и које ће плаћати осигурање ученицима. Напомињемо да је ова мера унета у Закон на предлог чланова Радне групе из Сталне конференције градова и општина и Привредне коморе Србије.

Измена рока за закључење уговора о учењу кроз рад (члан 21. Закона) била је нужна како се ова одредба не би кршила због оних образовних профила у којима учествује више послодаваца па је пре почетка учења кроз рад, односно пре распоређивања ученика потребно сповести фазе информисање родитеља и ученика и интервјуисање ученика од стране компанија како би се у највећем могућој мери уважиле жеље ученика и компанија. С обзиром да се ове фазе дешавају одмах на почетку школске године, али пре почетка учења кроз рад било је важно изменити одредбу Закона по којој се уговор о учењу кроз рад закључује пре почетка школске године јер то просто није било могуће у описаним случајевима.

Привредна комора Србије имаће користи од предложених измена јер ће моћи боље да планира (чл. 7 Закона) и прати учешће послодаваца у дуалном образовању (18 и 19 Закона).

Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Само учешће привредних субјеката у дуалном образовању одређеној мери утиче на њихову конкурентност као мера континуираног обучавања потенцијалног кадра. У том смислу изабрана опције има утицаја на конкурентност у виду побољшаних услова за њихово учешће у дуалном образовању.

Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Изабрана опција може да има утицаја на организацију рада привредних субјеката који учествују у дуалном образовању у виду могућности да се као ниструктор ангажује лице које није запослено код послодавца. На тај начин послодавац добија квалификованог инструктора а не мора свом запосленом да додаје нова задужења и тако смањује његову продуктивност на радном месту.

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Ученици у дуалном образовању и њихови родитељи имаће следеће користи:

- да обављају учење кроз рад од 6 часова ујутру чиме се стављају у реалне услове рада за одређене образовне профиле, нпр. пекар (члан 6. Закона)
- могућност да упишу образовне профиле на двогодишњим образовним профилима (ниво 2 НОКС) и на специјалистичком, односно мајсторском образовању (ниво 5 НОКС) (члан 1. Закона)
- да се пријаве на жељене образовне профиле у дуалном образовању пре обављања завршног испита. (члан 7 Закона)
- неће моћи да се праве образовни профили за занимања код којих постоји забрана рада са децом у складу са прописима који уређују опасан рад за децу (члан 11. Закона)

- школа ће им обезбедити да заврше средње образовање, уколико у случају раскида уговора о дуалном образовању између послодавца и школе, није претходно могла да им обезбеди да наставе учење кроз рад код другог послодавца (чл. 20. и 26. Закона)

Измена члана 33. Закона неће утицати на ученике јер ће њима свакако бити обезбеђен превоз и осигурање, без обзира на то да ли ће трошкове сносити послодавац или неко други (нпр. јединица локалне самоуправе која жели да помогне укључивању послодавца у дуално образовање).

Кључна питања за анализу ефеката на животну средину

Изабране опције немају ефеката на животну средину.

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Измена рокова у погледу пријављивање послодавца за укључивање у дуално образовање предложена је имајући у виду досадашње искуство Привредне коморе Србије и њене капацитете да у краћем року обради захтеве. У том циљу извршене су и измене у погледу састава комисија које врше проверу испуњености услова за акредитацију и лиценцирање инструктора. Формулација дата важећим законским решењем у којем у комисијама учествује „стручњак из одговарајуће области рада“ правила је проблеме јер Привредна комора није могла да нађе одговарајуће људе, што због чињенице да се рад у комисије не плаћа што због тога није било довољно јасно шта заправо значи стручњак без дефинисање неких карактеристика (нпр. радно искуство).

Поред тога испоставило се да такав профил и није неопходан за рад ових комисија.

У комисији која проверава услове за акредитацију послодавца, услове у погледу безбедности на раду проверава инспектор рада, услове у погледу опреме и простора за реализацију учења кроз рад наставник а остале услове може да провери и представник привредне коморе. Због већег обухвата потенцијалних чланова комисије предложеним решењем, поред инспектора рада и представника Привредне коморе, предложеним решењем Министарство именује једног члана и из редова просветних саветика, спољњих сарадника, просветних инспектора и наставника.

У Комисији за лиценцирање инструктора такође се показало да нема потребе за ангажовањем „стручњака из одговарајуће области рад“ јер та комисија испитује инструкторе на основу програма обуке инструктора који се пре свега односи на методолошку припремљеност инструктора за реализацију учења кроз рад.

Измена у члану 39. Закона извршена је како би Привредна комора могла лакше да идентификује лица која могу да се пријаве за лиценцу, с обзиром да важећом одредбом Закона то није довољно прецизирано. Наиме, дуално образовање је пре ступања на снагу Закона спровођење као модел у класичном стручном образовању и као инструктори у компанијама учествовала су лица која су прошла специјалне обуке у организацији ГИЗ.а. Та обука била је полазна основа за израду програма обуке за инструкторе у складу са Законом. На овај начин отклоњена је могућност за тумачење да се аутоматски издаје лиценца лицима запосленим код послодавца која су учествовала у реализацији праксе пре ступања на снагу Закона, и остављена је могућност да Привредна комора процени њихове компетенције у односу на програм обуке инструктора.

Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Поред измене Закона, за реализацију предложених решења биће потребно да се измене правилник који уређује каријерно вођење и саветовање тако што ће посебно уредити информисање родитеља и ученика у основној школи о могућности да се пријаве на дуалне образовне профиле пре обављања завршног испита.

Кључна питања за анализу ризика

Изабране опције немају посебан ризик у односу на генерални ризик који се односи на развој дуалног образовања, а то је немотивисаност послодавца за укључивање у систем дуалног образовања.

Ублажавање ефеката овог ризика планирано је кроз активности информисања послодавца о дуалном моделу реализације наставе као потенцијалном, дугорочном решењу проблема обезбеђивања адекватних кадрова.

Информације о спроведеним консултацијама:

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, као предлагач Нацрта закона о изменама и допунама Закона о дуалном образовању (у даљем тексту: Нацрт закона) је у сарадњи са представницима Министарстава за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства привреде, Социјално-економског савета, ПКС, Уније послодавца, репрезентативних синдиката, стручних школа, послодавца, Завода за унапређивање образовања и васпитања, СКГО, Агенције за квалификације и Националне службе за запошљавање припремило Нацрт закона

Поред учешћа свих заинтересованих страна у раду радне групе која је сачинила Нацрт закона, одржани су и консултативни састанци у Нишу 13.11.2019. са Заједницом саобраћајних школа Ниш, и у Врднику 15.11.2019. са Заједницом машинских школа. На оба састанка као представник привреде учествовала је Привредна комора Србије.